

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 16. februārī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzējas [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 8/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otro daļu, trešās daļas 1. punktu un pārejas noteikumu 4. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 96. pantam un spēkā neesošu no viņas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrajā daļā un trešās daļas 1. punktā noteikts:

“(2) personas kodu veido no vienpadsmit cipariem, nodrošinot personas kodu neatkārtošanos. Personas koda pirmais cipars ir “3”, otrais cipars ir sistēmas automātiski ģenerēts nejaušs cipars no “2” līdz “9”, bet pārējie cipari ir sistēmas automātiski ģenerēti nejauši cipari no “0” līdz “9”. Pirmos sešus ciparus no pārējiem pieciem cipariem var atdalīt ar defisi.

(3) Personas kods ir nemainīgs, izņemot šādus gadījumus:

1) personai, kurai personas kods piešķirts līdz 2017. gada 30. jūnijam, tiek precizēts dzimšanas datums vai arī tā lūdz mainīt piešķirto personas kodu. Šajā

gadījumā personai piešķir šā panta otrajā daļā minētajā kārtībā veidotu personas kodu.”

Šā likuma pārejas noteikumu 4. punktā noteikts:

“Personai, kurai personas kods tika piešķirts līdz 2017. gada 30. jūnijam un nav ticis mainīts atbilstoši šā likuma 6. panta trešajai daļai, personas kodu veido vienpadsmit ciparu virkne, no kuriem pirmie seši cipari norāda personas dzimšanas datumu, mēnesi un gadu, bet septītais cipars norāda gadsimtu: cipars “0” apzīmē 19. gadsimtu, cipars “1” – 20. gadsimtu, cipars “2” – 21. gadsimtu. Pirmos sešus ciparus no pārējiem pieciem cipariem var atdalīt ar defisi.”

3. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja, pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, tieši apstrīdētā norma personai aizskar šīs Satversmē ietvertās pamattiesības. Aizskārums izpaužas kā tiesību normas tiešas vai ar tās piemērošanas aktu radītas nelabvēlīgas tiesiskas sekas attiecībā uz personas pamattiesībām (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 24. janvāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2023-36-03 5. punktu*). Ir jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka viņai personas kods piešķirts pēc 2017. gada 1. jūlija, tāpēc tas ir automātiski ģenerēts, un viņai nav tiesību lūgt to mainīt uz tādu, kurā būtu ietverts dzimšanas datums. Savukārt personām, kurām personas kods piešķirts līdz 2017. gada 30. jūnijam, ir iespēja saglabāt personas kodu ar dzimšanas datiem vai arī to mainīt uz automātiski ģenerēto.

3.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka viņai Satversmes 91. un 96. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu rada citstarp Fizisko personu reģistra likuma pārejas noteikumu 4. punkts. Tomēr tas nosaka vien to, kā personas kods tiek veidots personām, kurām tas ir ticis piešķirts līdz 2017. gada 30. jūnijam un nav ticis mainīts. Ņemot vērā, ka Pieteikuma iesniedzējai personas kods ir piešķirts pēc 2017. gada 30. jūnija, minētā norma viņai nav piemērojama, un pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, kādas nelabvēlīgas tiesiskās sekas tā viņai rada.

Tādējādi pieteikums par Fizisko personu reģistra likuma pārejas noteikumu 4. punkta satversmību neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrā daļa un trešās daļas 1. punkts rada nepamatotu atšķirīgu attieksmi un pārkāpj Satversmes 91. pantā ietvertu tiesiskās vienlīdzības principu, kā arī aizskar viņai Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrā daļa un trešās daļas 1. punkts noteic to, kā personai veidojas automātiski ģenerēts individuālais personas kods, kā arī to, ka tas ir nemainīgs, ja piešķirts pēc 2017. gada 30. jūnija. Vienlaikus normas noteic arī to, ka personai, kurai personas kods piešķirts līdz 2017. gada 30. jūnijam, ir tiesības to mainīt. Kolēģija vērš uzmanību, ka personas kods tiek piešķirts, lai nodrošinātu fizisko personu identifikāciju. Tas ir nepieciešams, lai uzturētu Fizisko personu reģistru un ļautu dažādām valsts un arī privātām institūcijām viennozīmīgi atšķirt vienu personu no citas. Savukārt tiesības mainīt personas kodu likumdevējs ir paredzējis, lai novērstu diskrimināciju uz vecuma pamata gadījumos, kad personas kodā ir ietverts dzimšanas datums.

Pieteikumā nav pamatots, vai un kā Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrā daļa un trešās daļas 1. punkts aizskar Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Proti, Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi tieši kādas negatīvās sekas viņai izriet no tā, ka viņai ir piešķirts automātiski ģenerēts individuālais personas kods, kā arī no tā, ka to nav iespējams mainīt. Tādējādi pieteikums par Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrās daļas un trešās daļas 1. punkta atbilstību Satversmes 96. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Savukārt pieteikums par Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrās daļas un trešās daļas 1. punkta atbilstību Satversmes 91. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību

aizskāruma brīža, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju Satversmē ietvertās pamattiesības aizsargāt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Termins konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums] – dienas, kad tika piešķirts automātiski ģenerēts personas kods. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 15. janvārī. Tādējādi sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrās daļas un trešās daļas 1. punkta atbilstību Satversmes 91. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrā daļa un trešās daļas 1. punkts neatbilst Satversmes 91. pantam, jo konkrētai personu grupai neparedz tiesības mainīt personas kodu uz tādu, kas atspoguļotu personas dzimšanas datumu. Pieteikumā ir citēti dažādu personu viedokļi par tiesībām mainīt personas kodu. Tomēr pieteikumā nav sniegts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs juridiskais pamatojums par minēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pārbaudot tiesību normu atbilstību Satversmes 91. pantam, tā noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punkts*). Turklāt, noskaidrojot, vai atšķirīgā attieksme atbilst samērīguma principam, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par

indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 3. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 18. punktu*). Izskatāmajā pieteikumā šāds pamatojums nav sniegts.

Līdz ar to pieteikums daļā par Fizisko personu reģistra likuma 6. panta otrās daļas un trešās daļas 1. punkta atbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (ieteikums Nr. 8/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina